

SAMARBEJDE MELLEM FOLKEBIBLIOTEK OG FOLKESKOLE

– indsigt, erfaringer, muligheder og perspektiver

INDHOLD

UNDERSØGELSE: BIBLIOTEKSCHEFER OM SAMARBEJDE	5
BIBLIOTEKSCHEFERNE VIL GERNE SAMARBEJDET OG DEN DIGITALE DANNELSE	6
ERFARINGER AT TRÆKKE PÅ	9
FOLKEBIBLIOTEKET KAN UDFYLDE ET LÆRINGSMÆSSIGT HUL	10
LÆRINGSOBJEKTER SOM STARTSKUDET TIL ET FRUGTBART SAMARBEJDE	12
DE GODE IDÉER SKAL FREM I RAMPELYSET	15
LYN OP-KATALOGET – ET SKRÆDDERSYET TILBUD TIL FOLKESKOLEN	16
LÆRING ER EN AF VORES KERNEOPGAVER	18
POPOP-EKSPERIMENTARIUM MED FOKUS PÅ DET BREDE SAMARBEJDE	20
BIBLIOTEKSCHEFER OM SAMARBEJDET	22
ET TÆTTERE SAMARBEJDE ER VEJEN FREM	25
MICHEL STEEN-HANSEN, DIREKTØR I DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING	26
MOGENS VESTERGAARD, FORMAND FOR BIBLIOTEKSCHIFFORENINGEN	27
EIK MØLLER, FORMAND FOR BØRNE- OG KULTURCHIFFORENINGEN	28
LARS KONZACK, LEKTOR I INFORMATIONSVIDENSAB OG KULTURFORMIDLING	29
BIRGITTE REINDEL, FORMAND FOR DANMARKS SKOLEBIBLIOTEKARER	30
JØRGEN MANDRUP NIELSEN, NÆSTFORMAND FOR SKOLELEDERFORENINGEN	31

BRUG BIBLIOTEKARERNES KOMPETENCER I SKOLERNE

Det digitale samfund er for længst en realitet, og for de fleste er det blevet en helt naturlig del af hverdagen at søge oplysninger og viden på internettet. Der ligger derfor en stor samfundsmæssig opgave i at lære børn og unge, hvordan de bedst agerer i den digitale virkelighed og udvikler informationskompetencer, som gør dem i stand til at søge, udvælge og anvende informationer i forhold til deres behov og den kontekst, de befinder sig i.

Løsningen af denne opgave ligger helt naturligt i et tæt samarbejde mellem folkeskolen og folkebiblioteket. Knytter vi de store folkeinstitutioner tættere sammen i en fælles indsats omkring læring og digital dannelse, vil vi ruste de fremtidige generationer langt bedre til at begå sig i et samfund, som bliver stadig mere digitalt.

Bibliotekarerne og informationsspecialisterne har specialistviden om

informationssøgning, kildekritik og ophavsret, som supplerer den faglige undervisning, der foregår i folkeskolen. Der ligger et stort potentiale i at inddrage denne viden og bibliotekarernes kompetencer som en fast og kontinuerlig del af folkeskolens hverdag. Det kræver dialog og et godt kendskab til hinandens behov, ønsker og ressourcer.

I mange kommuner er et samarbejde allerede godt på vej, og med denne publikation ønsker Bibliotekarforbundet at understøtte den udvikling og inspirere og skabe dialog omkring bibliotekarernes rolle i fremtidens læringskontekst – en dialog, der vil være med til at kvalificere de kulturpolitiske beslutninger, der i de kommende år træffes omkring folkebibliotekerne både lokalt og landspolitisk.

Publikationen præsenterer derfor eksempler på konstruktive samarbejder og interviews med en række aktører

på biblioteker, som allerede arbejder med at skabe en tættere relation til elever, forældre og lærere i folkeskolen og udvikler tilbud, som matcher elevernes og folkeskolens behov.

Vi giver også ordet til en bredere gruppe af interessenter, som beskriver deres syn på de muligheder og perspektiver, der ligger i at sætte folkebiblioteket og folkebibliotekarerne bedre i spil i forhold til folkeskolen og de digitale strategier, der lægges i kommunerne fremover.

Tak til alle, der har medvirket og delt ud af deres viden og idéer.

God læselyst.

Søren Kløjgaard
Formand,
Bibliotekarforbundet

UNDERSØGELSE: BIBLIOTEKSCHEFER OM SAMARBEJDE

Bibliotekarforbundet har i samarbejde med Danmarks Biblioteksforening spurgt landets 98 biblioteksledere om bibliotekernes samarbejde med folkeskolen og bibliotekarernes rolle i forhold til opgaven omkring digital dannelse.

Her bringes en analyse af undersøgelsens væsentligste resultater.

DEN SAMLEDE UNDERSØGELSE KAN SES PÅ SIDE 22

BIBLIOTEKSCHEFERNE VIL GERNE SAMARBEJDET OG DEN DIGITALE DANNELSE

Bibliotekarforbundet har i samarbejde med Danmarks Biblioteksforening spurgt landets bibliotekschefer om, hvordan de samarbejder med folkeskolen, og hvordan de ser på digital dannelse. Et spørgeskema blev sendt ud til alle landets bibliotekschefer i januar 2014, og 73 % svarede.

Formålet med undersøgelsen var at få belyst, i hvor høj grad der er fokus på relationen til folkeskolen på landets biblioteker, og hvilke muligheder og perspektiver bibliotekscheferne ser i et tættere, mere målrettet samarbejde.

FOLKESKOLEN TÆNKES IND I BIBLIOTEKSPOLITIKKEN

Der er fokus på samarbejdet mellem folkeskolen og folkebiblioteket hos cheferne på en stor del af landets folkebiblioteker. 71 % har svaret, at et samarbejde mellem folkeskolen og folkebiblioteket er en del af den overordnede bibliotekspolitik, og det er i høj grad bibliotekerne, der tager initiativet. 52 % af respondenterne svarer således, at det er biblioteket, der har taget initiativ til at indlede et samarbejde, mens det i 30 % af tilfældene er forvaltningen, der er gået foran. Kun i 3 % af tilfældene

har folkeskolen været den opsøgende part.

Selvom fokus og velvilje er der, viser undersøgelsen dog også, at skridtet fra at være positiv til at handle kan være svært. Når bibliotekscheferne spørges om, hvorvidt de planlægger nye tilbud til folkeskolen i forbindelse med folkeskolereformen og den understøttende undervisning, svarer 51 %, at de endnu ikke har taget stilling til det. Det kan skyldes flere ting, og cheferne peger selv på nogle af svarerne i undersøgelsen.

FAGGRÆNSER, RESSOURCER OG KOMMUNIKATION SPÆNDER BEN

Når der spørges til, hvilke forhindringer der er for at et tættere samarbejde mellem de to institutioner, peges der på faggrænser, manglende økonomiske ressourcer på biblioteket og manglende kommunikation mellem folkebibliotek og folkeskole som de største barrierer.

Der er derfor brug for, at definere nogle fælles projekter og sætte ord på, hvilke behov elever, lærere og skolebibliotekarere har, og hvordan bibliotekarerne kan bidrage til at opfylde dem og udvikle dem.

Set i lyset af de store besparelser, mange folkebiblioteker har oplevet gennem de sidste ti år, er det ikke overraskende, at bibliotekscheferne mener, at manglende økonomiske ressourcer kan være en barriere for at udvikle nye tilbud til folkeskolen. Men selv med færre ressourcer handler det også om prioritering, og en afvejning af, hvilke indsatsområder der både strategisk for det enkelte bibliotek og værdimæssigt for samfundet bedst kan betale sig og giver den effekt, man ønsker, i forhold til børn og unges læring og dannelse.

Læring er en af folkebibliotekets vigtigste opgaver, og derfor er det en naturlig samarbejdspartner for folkeskolen. Skal samarbejdet reelt blive til virkelighed kræver det, at bibliotekscheferne satser på området og gør en ekstra indsats for at fortælle, hvad bibliotekarerne kan bidrage med. Endelig kræver det politisk opbakning og initiativ i den enkelte kommune.

MANGLENDE POLITISK INITIATIV

Ifølge bibliotekscheferne halter det med det politiske initiativ i forhold til et styrket samarbejde mellem fol-

kebibliotek og folkeskole. Ingen af respondenterne angiver politikere, som drivkraften i et øget samarbejde.

Det efterlader nogle spørgsmål i forhold til, om det skyldes, at lokalpolitikkerne ikke mener, der er et potentiale i samarbejdet, eller om det skyldes, at de har fokus rettet mod andre dagsordener. Et tæt samarbejde mellem to store folkeinstitutioner kræver politiske visioner og frontløbere, som tør satse på mulighederne både lokalt og landspolitisk. Regeringen har med folkeskolereformen startet en proces, som skal sætte børns læring i fokus. Fremover er det vigtigt at få lokalpolitikkerne på banen med konkrete initiativer, som kan understøtte den proces.

BIBLIOTEKET SKAL MED I KONKRETE UNDERVISNINGSFORLØB

Undersøgelsen viser, at der ligger et stort indsatsområde i at målrette bibliotekernes tilbud bedre til folkeskolens behov. Kun 10 % af respondenterne svarer, at bibliotekets indsats i høj grad er koblet op på eksempelvis konkrete opgaveforløb, mens 36 % af respondenterne svarer, at bibliotekets indsats i mindre grad er det.

Eleverne lærer mere, når forskellige faggrupper samarbejder, og når eksempelvis biblioteksorientering eller forløb omkring informations-søgning gøres til en integreret del af undervisningen. Der ligger derfor et potentiale i at udvikle bibliotekernes tilbud til den læringsmæssige kontekst, skolerne befinder sig i. Dette skal naturligvis ske på en måde, så folkebiblioteket stadig er en institution, hvor det er børnenes nysgerrighed og lyst til læring, der er centrum for de aktiviteter, der foregår. Derfor er det vigtigt at tage en dialog omkring, hvordan man finder den rette balance mellem uformelle og formelle tiltag.

STORT POTENTIALE I OPGA- VEN OMKRING DIGITAL DANNELSE

Endelig viser undersøgelsen, at der ligger et indsatsområde i forhold til opgaven omkring digital dannelse. 81 % af respondenterne mener, at folkebiblioteket skal være med til at løfte opgaven, men kun 7 % svarer, at læring omkring digital dannelse i høj grad er en del af samarbejdet mellem folkebibliotek og folkeskole. 28 % svarer, at digital dannelse i nogen grad er en del af samarbejdet, og 19 % svarer, at den slet ikke er det.

Trods stor enighed blandt bibliotekscheferne om, at folkebibliotekerne har et ansvar i forhold til børn og unges digitale dannelse og informationskompetencer, viser undersøgelsen, at det er et område, som man endnu mangler at tage fat på. Det vil være naturligt at give bibliotekarerne en mere central plads i forhold til folkeskolen og at samle de pædagogiske og de informationsvidenskabelige kræfter i en fælles indsats, der sikrer fremtidige generationers digitale dannelse.

ERFARINGER AT TRÆKKE PÅ

Hvad kan vi lære af de erfaringer, som fag- og forskningsbibliotekerne allerede har gjort sig i forhold til at understøtte undervisere og studerende? Og kan nogle af de tilbud, der er udviklet til gymnasier og handelsskoler om sættes til brug i folkeskolen?

Bibliotekarforbundet giver ordet til læringskonsulent Cecilie Laskie, tilknyttet Silkeborg Bibliotekerne og Jette Fugl, medlem af hovedbestyrelsen i Bibliotekarforbundet og informationsspecialist på KUBIS.

FOLKEBIBLIOTEKET KAN UDFYLDE ET LÆRINGSMÆSSIGT HUL

Når det kommer til at støtte op om undervisningen af eleverne på landets skoler, har folkebibliotekarerne i høj grad en rolle at spille, mener læringskonsulent Cecilie Laskie.

Af Jo Brand

Sidste år da en gruppe elever på Silkeborg Handelsgymnasium skulle skrive en større opgave, fik de mulighed for at få hjælp af tre bibliotekarer og en frivillig, der agerede litteraturcoaches. Det førte til højere karakterer, en glad lærer og bibliotekarer, der pludselig skulle agere i en ny rolle.

Det var læringskonsulent Cecilie Laskie, der stod for initiativet og uddannelsen af bibliotekets litteraturcoaches, hvis opgave det var at finde relevante tekster, læse uddrag højt og få eleverne til at reflektere over temaerne i teksten. Alt sammen foregik på biblioteket.

- Noget af det, der kan være svært for eleverne, er den tematiske fortolkning af teksten og det at lave nedslag i den. I de færdige opgaver så vi, at de var blevet bedre til det. Derudover blev der skabt et fysisk og mentalt rum, hvor eleverne kunne lade deres faglige mindreværd ligge uden for døren, fordi coachingen foregik i et fordomsfrit miljø uden for skolen, fortæller Cecilie Laskie, der er ud-

dannet cand. mag. og er freelance læringskonsulent med faste opgaver for blandt andet Silkeborg Bibliotekerne. Hun har tidligere undervist i pædagogikum og mener, at bibliotekarer i dag bør spille en langt større rolle, når det kommer til at støtte op om undervisningen af landets elever – allerede fra de begynder i 0. klasse.

FAGLIGHEDEN BLIVER BRUGT PÅ EN NY MÅDE

En af de bibliotekarer, der har deltaget i projektet, er Karin Svendsen. Hun tog imod tilbuddet om at blive litteraturcoach og bevægede sig ind på et nyt område.

- Det var fantastisk at blive brugt til noget andet. I stedet for blot at udlevere en novelle, handlede det nu om først at finde en novelle, der skulle matche emnet, målgruppen og alderstrinnet. Derudover skulle jeg vælge uddrag, som jeg skulle læse højt, og som kunne give de unge en indgang til opgaven og få dem til at snakke sammen. Det betød, at jeg fik brugt min faglighed på en anden måde, siger Karin Svendsen.

- Jeg ser det som en fantastisk nyud-

vikling af min rolle. Som jeg sagde til de unge, så er jeg ikke en lærer, der skal bedømme, men en voksen, der gerne vil hjælpe. Og resultatet var umådeligt positivt.

Cecilie Laskie mener, at initiativet med litteraturcoaches med fordel kan overføres til folkeskolen eksempelvis i forbindelse med den nye folkeskolereform.

- Der skal fremover fokuseres på den understøttende undervisning og den åbne skole, og her skal bibliotekerne da have en rolle. Et forløb med litteraturcoaching vil være relevant på alle niveauer. Hvad med for eksempel at lade piger i 4. klasse med lavt selvværd diskutere deres oplevelser og erfaringer med udgangspunkt i en tekst?

BIBLIOTEKARER SKAL KLÆDES PÅ TIL SAMARBEJDE

Når det gælder bibliotekarernes pædagogiske kompetencer, mener Cecilie Laskie ikke, at de skal op og måle sig med lærernes, men at man med fordel kan klæde bibliotekarerne på, så de er klar til samarbejdet. Det betyder blandt andet, at bibliote-

karerne skal have større kendskab til forskellige undervisningsformer og målgrupper.

- I dag har mange elever svært ved at koncentrere sig i 45 minutter ad gangen, så man skal vide, hvordan man undervejs kan supplere med små opgaver og aktiviteter. Det er også vigtigt at vide, at man ikke kan forvente at have autoritet i kraft af sin rolle, men at lydhørhed og respekt er noget, der skal skabes, siger hun.

En anden ting, mange bibliotekarer skal lære, er ikke at dele ud af al deres viden på én gang.

- Det er vigtigt at reducere kompleksiteten af sin viden, og det kan være svært for nogen. Men det nytter ikke, at man fortæller om det hele, hvis det betyder, at ingen lytter. Der kommer pædagogikken ind i billedet.

LÆRINGSBIBLIOTEKET KAN UNDER- STØTTE LÆRERNES ARBEJDE

Cecilie Laskie ser et læringsmæssigt hul mellem folkeskolen og folkebiblioteket samt mellem ungdomsuddannelserne og folkebiblioteket, som i fremtiden kan udfyldes af det, hun kalder læringsbiblioteket.

- Helt overordnet handler læringsbiblioteket om alt det, bibliotekarerne kan gøre for at understøtte lærerne i deres arbejde, siger hun og fortæller, at læringsbiblioteket bør stå på to ben.

- Det ene ben handler om at gå fra den traditionelle undervisning i informationsøgning til digital danselse, hvor bibliotekaren indgår som konsulent i den enkelte time på lige vilkår med læreren. Bibliotekaren skal blive en del af et forløb omkring informationsøgning og kildekritik. I folkeskolen kan undervisningen

for eksempel handle om færden på nettet med fokus på de sociale medier, mens det i gymnasiet kan handle om det offentlige på nettet – altså netbank, den digitale postkasse og så videre, siger Cecilie Laskie.

Og netop bibliotekarernes kompetencer på det digitale område er vigtige at få i spil.

- De kan opgradere hele processen omkring informationsøgning, så den bliver mere værdifuld. Alligevel er det stadigvæk sådan flere steder, at bibliotekaren er én, der lige holder foredrag om informationsøgning, og så går igen. En slags satellit, der fortæller om noget, og så er væk igen. Men som jeg ser det, bør folkebibliotekarerne spille en rolle for børns uddannelse i et kontinuerligt forløb fra folkeskole til gymnasium, siger hun.

Det andet ben, som læringsbiblioteket står på, kalder Cecilie Laskie »læringsforløb med fokus på kulturformidling«. I det ligger der, at biblioteket stadigvæk skal være »flødeskummet«, når det gælder kulturtilbud – men også et sted, hvor man i højere grad forholder sig anderledes til den litteratur, eleverne møder i undervisningen. Som eksempel nævner hun forfatteren Steen Steensen Blicher:

- Han er svær at undervise i, men gymnasieeleverne skal ifølge læreplanernes danskanon have kendskab til ham. Der kan biblioteket hjælpe lærerne ved at tage et tema som selviscenesættelse op, som Blicher beskæftiger sig med. Det kunne for eksempel gøres ved at arrangere en hel eller halv temadag med aktiviteter som story slam på bibliotekets scene eller litteraturcoaching i Blicher-tekster. Bibliotekarerne skal facilitere og formidle – ikke være lærere.

VEJEN TIL ET GODT SAMARBEJDE

Hvordan gør folkebiblioteket sig gældende, når det kommer til et samarbejde med folkeskolen? Her er fem bud fra læringskonsulent Cecilie Laskie.

1. Tag samarbejdet alvorligt. Hvis biblioteket virkelig ønsker et samarbejde med folkeskolen, må det prioriteres og bibliotekarerne tages i ed. Ellers forsvinder alle de positive intentioner i dagligdagen. Nye tilbud skal udvikles, og gamle tilbud videreudvikles, og det skal ske i et samarbejde mellem lærere og bibliotekarer, så begge parter oplever, at deres faglighed tages alvorligt.
2. Som bibliotek skal man først og fremmest vide, at det er biblioteket, der må bejle til folkeskolen og ikke omvendt. I hvert fald indtil læringsbiblioteket er en naturlig del af lærernes hverdag. Som det ser ud nu, har folkeskolen masser af tilbud at vælge i mellem, og bibliotekets tilbud vil være ét i mængden.
3. Mange lærere ved ikke, hvad bibliotekarerne kan. Derfor må bibliotekarerne blive bedre til at gøre opmærksom på deres kompetencer.
4. Som bibliotekar skal man sætte sig ind i, hvad lærerne underviser i, og hvilken støtte de har brug for. Derfor må man spørge dem, hvis man vil lave forløb, de kan bruge. Det betyder, at bibliotekarerne må holde sig orienteret om, hvad der foregår i folkeskolen, og det kræver kompetenceudvikling blandt andet gennem efteruddannelse.
5. Levér en vare, hvor kvaliteten er i orden. Hvis man som bibliotek formår at dække et behov på en ordentlig måde, er der et marked.

LÆRINGSOBJEKTER SOM STARTSKUDDET TIL ET FRUGTBART SAMARBEJDE

Der er ingen grund til, at folkebibliotekerne starter helt forfra i arbejdet med at udvikle relevante tilbud til folkeskolen, for fag- og forskningsbibliotekerne har i årevis udviklet på forskellige services til både undervisere og studerende.

Af Anna Langhorn

Informationsspecialist Jette Fugl, på Det Natur- og Sundhedsvidenskabelige Fakultetsbibliotek, Frederiksberg Campus har stor erfaring med at samarbejde med undervisere om søgning, kildekritik og materialevalg. Hun ser et stort potentiale i at give folkebibliotekerne en tættere tilknytning til den undervisning, der foregår i folkeskolen.

- For nylig talte jeg med en underviser på KU, som skulle starte et onlinekursus op for sine studerende. Han fortalte mig om, hvor lidt viden han oplever, at hans studerende har, når det gælder søgning, citatregler og kildekritik. Selv om han mange gange har sagt, at han ikke accepterer henvisninger til Wikipedia og www-links som videnskabelige referencer, oplever han gang på gang, at de studerende bruger dem. Studerende mangler et grundlæggende kendskab til, hvordan de vurderer, om de materialer, de har

fundet, egner sig til at blive opgivet som egentlige kilder eller ej. Der er et klart behov for, at bibliotekerne inddrages allerede i folkeskolen, siger Jette Fugl.

LEVENDE OG FLEKSIBEL LÆRING ER VEJEN FREM

Jette Fugl mener, at en tidlig indsats i både folkeskolen og gymnasiet er vigtig, hvis det digitale dannelsesniveau skal løftes. For det handler meget om vaner – gode og dårlige.

- Jo større fortrolighed børn og unge får med at søge, vurdere og udvælge viden, jo bedre vil de blive til det og jo mere vil deres nysgerrighed i forhold til det vokse. Vi skal have udryddet alle unoderne og den der holdning om, at det aldrig har været lettere at søge sig frem til ting, som siden Google blev opfundet. For intet kunne være mere forkert. Google er kun toppen af isbjerget, og der skal et forholdsvist stort arbejde til at vurdere sagligheden af de oplysninger, man finder på net-

tet, og det kræver de rette værktøjer, siger hun.

Ifølge Jette Fugl ligger der et stort potentiale i, at bibliotekerne udvikler såkaldte læringsobjekter i form af eksempelvis tests, quizzer og pixiguides i nogle af de online undervisningsforløb, der i øjeblikket udvikles til folkeskolen. Forløbene skal give eleverne kompetencer inden for kildekritik, litteratursøgning og plagiering.

- Det er helt oplagt, at man i arbejdet med at udvikle digitale læremidler til folkeskolen giver biblioteket mulighed for at bidrage med små læringsobjekter, så man gør søgning, kildekritik osv. til en integreret del af undervisningen i forskellige fag, fortæller Jette Fugl.

FOLKEBIBLIOTEKERNE ER DYGTIGE TIL AT INVITERE INDENFOR

På nogle folkebiblioteker er man allerede i gang med at tænke i disse baner, eksempelvis med hjemmesiden ekurser.nu, og Jette Fugl ser

et udviklingspotentiale i forhold til at satse mere målrettet på tilbud til folkeskolen.

- Generelt synes jeg, at folkebibliotekerne er rigtig godt i gang. De er dygtige til at invitere brugerne indenfor, og det er et godt springbræt til at etablere nye samarbejder på. Det, der er næste fase, er at komme mere ud i skolemiljøerne, så der kan blive skabt en god dialog med lærerne om muligheder og behov.

SKARPE ROLLER

For Jette Fugl er det vigtigt at holde fast i, at det er bibliotekaren, der giver de biblioteksfaglige redskaber, mens det fortsat er læreren, der skal undervise og vurdere elevernes faglige præstationer.

- Folkebibliotekarernes opgave er at kende de licenser, ressourcer og materialer, der findes om et givent emne. Alligevel er det måske i nogle tilfælde læreren, der er bedst til at finde emneordene og udvælge de ret-

te tekster, men bibliotekarerne skal kunne sætte materialerne i spil.

Det handler ikke om at være den, der ved mest. Det handler om, at vi som bibliotekarer har en anden faglig tilgang til materialesøgning, som eksempelvis læreren ikke har. Som bibliotekar skal man turde stole på, at man godt kan sortere mellem skidt og kanel, selvom man ikke er fagekspert, siger hun.

SAMARBEJDE KRÆVER SYNLIGHED

Et af de bedste råd, Jette Fugl kan give videre til folkebibliotekarer, der gerne vil etablere en tættere relation til folkeskolen, er at være tålmodige, vedholdende og synlige. Mange undervisere bliver glade for at blive ringet op med et godt tilbud om et spændende forløb, men de har ikke altid tid til selv at være den opsøgende part, mener hun.

- Min erfaring er, at man ikke får noget forærende. En af bibliotekarernes væsentligste opgaver er at være

synlige, der hvor lærerne er. Man skal være klar til at rykke hurtigt og kan ikke forvente, at man får en måneds forberedelse, når en lærer har brug for hjælp. Og så skal man huske på, at selvom ens service ikke bliver efterspurgt direkte af lærerne i første omgang, kan man ikke konkludere, at der ikke er behov – tværtimod.

Jette Fugl er medlem af Bibliotekarforbundets hovedbestyrelse og arbejder på Det Natur- og Sundhedsvidenskabelige Fakultetsbibliotek, Frederiksberg Campus – også kaldet KUBIS. Hun er koordinator for undervisnerservice, hvilket betyder, at hun skaber og yder biblioteksfaglig understøttelse til undervisere og dermed sikrer optimal udnyttelse af bibliotekets ressourcer.

DE GODE IDÉER SKAL FREM I RAMPELYSET

I mange kommuner er der allerede etableret samarbejde mellem folkeskolen og folkebiblioteket.

Bibliotekarforbundet har fundet nogle eksempler på, hvordan partnerskaber kan gribes an og giver hermed idéer og inspiration videre.

LYN OP-KATALOGET – ET SKRÆDDERSYET TILBUD TIL FOLKESKOLEN

Leg med læring, informationsøgning og digital dannelse er bare nogle af de tilbud, Silkeborg Bibliotek har udviklet til kommunens folkeskoleklasser, siden man besluttede sig for at prioritere samarbejdet højt.

Af Jo Brand

To gange om året lander der et tilbud i mailboksen hos Silkeborg kommunes folkeskolelærere.

Det er fra Silkeborg Bibliotek og består af det såkaldte Lyn Op-katalog: En samling af arrangementer med fokus på læring til kommunens 0. til 9. klasser.

Her kan lærerne, inden det kommende halvårs undervisning skal planlægges, vælge mellem en række aktiviteter som Leg med læring for de mindste, Facebook – om digital dannelse for de mellemste og Opgaveskrivning – med hjælp fra biblioteket for de ældste. Sådan har det været i snart to år.

- Tidligere var det sådan, at lærerne kom til os og sagde, hvad de godt kunne tænkte sig, vi gjorde. Der var som regel tale om ren formidling af bøger og derudover lidt kildekritik og søgning. Dengang var samarbejdet med lærerne også noget, vi tog fra

gang til gang, fortæller teamkoordinator for Team Børn, Heidi Aistrup Holt.

Men for et par år siden besluttede Silkeborg Bibliotek sig for, at det kunne gøres bedre.

- Vi satte os for at sætte tilbuddene i system og fortælle lærerne, hvad vi som bibliotek kan tilbyde. Det betød, at vi prioriterede vores tilbud og udviklede koncepter for aktiviteter til alle klassetrin, siger hun, der sammen med sine seks kolleger i børneteamet servicerer kommunens 30 folkeskoler.

BIBLIOTEKARERNES FOKUS ER ET ANDET END LÆRERNES

Heidi Aistrup Holt fortæller, at når det kommer til de mindste elever, handler det om at få præsenteret biblioteket som en ressource og understøtte læselysten. Fra 5. klasse og op efter er der fokus på nogle andre ting som digital dannelse og opgaveskrivning. Hun mener, det er helt oplagt, at bibliotekerne kommer med

et mere systematiseret tilbud til folkeskolerne.

- Jeg synes, vi som bibliotekarer har en vigtig rolle at spille i folkeskolen. Vi har en anden faglighed og er ikke fastlåst af læreplanerne på samme måde som lærerne. Vi går for eksempel ikke op i læsehastighed, men har nogle helt andre succeskriterier, siger hun og fortæller, hvordan hun ser bibliotekarens rolle, når det kommer til at understøtte lærernes undervisning.

- Vi skal som bibliotekarer stadig holde fast i læselysten, og vi skal hele tiden være aktuelle og klar til at præsentere materialer på nye måder. Derudover er vi uddannet i informationssøgning, kildekritik og formidling, og hvis vi ikke skulle formidle vores viden videre om for eksempel digital informationssøgning, synes jeg ikke rigtigt, at det ville give mening, siger hun.

- For mig at se har det, vi kan tilbyde på det her område, aldrig været lærernes fokus. I det hele taget er

det nogle forskellige ting, vi kan, og derfor giver et samarbejde god mening, og forhåbentlig kan det gøre en forskel for eleverne, siger hun, der blandt andet selv tager ud i de ældste klasser for at give søgetips i forbindelse med opgaveløsning.

- Vi begynder en grundlæggende læring og giver eleverne teknikker, de kan bruge fremover i deres skolegang. Udover søgeteknikker handler det blandt andet om at fortælle, hvilke databaser der er tilgængelige, og hvordan man bruger dem – den slags viden har lærerne som regel ikke, siger hun. De fleste aktiviteter bliver afholdt i tæt samarbejde med skolen. Men med en bibliotekarisk vinkel.

UDGANGSPUNKTET ER BØRNS NYSGERRIGHED

De forskellige aktiviteter i tilbuddet til folkeskolerne er fordelt mellem bibliotekarerne blandt andet på baggrund af interesser og kompetencer. En af de bibliotekarer, der tager sig af flere af dem, er Anne Tvedesø, der har været børnebibliotekar i 36 år. Hun mener, at hun som bibliotekar har noget andet at tilbyde end lærerne.

- Som bibliotekarer tager vi udgangspunkt i børnenes eget initiativ og nysgerrighed, siger hun, der blandt andet er ansvarlig for aktiviteten Gæt en dims, der er udviklet for 5. og 6. klasserne i samarbejde med en lærer. Her arbejder børnene i grupper og får forskellige objekter udleveret

af Anne Tvedesø – det kan være alt fra en karburator del til et delfinkranium. Opgaven for børnene består i at opstille en hypotese for, hvad den enkelte ting er og så be- eller afkræfte den via informationssøgning – og her må man ringe til sin morfar, søge på nettet og kigge i bøger.

- Man kan selvfølgelig godt sige, at en lærer kunne varetage den opgave, men opgaven har jo ikke så meget med læreplanerne at gøre, som der går meget af lærernes tid med. Gæt en dims ligger fint op af vores opgave som bibliotekarer, nemlig at inspirere til nysgerrighed og være en appetitvækker, siger Anne Tvedesø. Og ifølge hende er det også lige netop, hvad der sker.

- Der var en af ungerne, der sagde: »Det er ligesom at sætte sig selv i gang med at lære noget«, og det viser jo fint, hvordan de får stimuleret deres nysgerrighed.

Når det kommer til det fremtidige samarbejde mellem folkeskole og folkebibliotek i Silkeborg Kommune, er planen at give Lyn Op-kataloget et løft, og at få etableret et netværk, så biblioteket kan få mere at vide om lærernes behov, fortæller Heidi Aistrup Holt.

- Vi har nogle interesserede lærere, og den mulighed skal vi gribe, så vi kan få mest muligt ud af vores samarbejde.

TRE TILBUD FRA SILKEBORG BIBLIOTEK TIL KOMMUNENS FOLKESKOLER

0. klasse: Leg med læring

Sammen med bibliotekarerne kommer børnene rundt på biblioteket og finder ud af, hvad der er af muligheder, og hvad man kan låne med hjem. Børnene får en opgave, og besøget sluttet af med højtlesning, mens børnene spiser deres madpakker. Børnene får også deres eget lånerkort.

5.-6. klasse: Facebook – om digital dannelse og fællesskaber

Gennem eksempler og diskussion i klassen reflekteres der over etik, konsekvenser og god og dårlig opførsel i de digitale fællesskaber.

7.-9. klasse: Opgaveskrivning – med hjælp fra biblioteket

Eleverne bliver på skolen eller biblioteket introduceret til søgestrategier på bibliotekets hjemmeside og centrale websteder og databaser.

LÆRING ER EN AF VORES KERNEOPGAVER

Siden Græsted Bibliotek blev slået sammen med skolebiblioteket, har der været et tæt samarbejde mellem bibliotekarer, skolebibliotekarer og lærere. Senest understøtter biblioteket elevernes undervisning ved at afholde forældrecaféer.

Af Jo Brand

I de ti år der er gået, siden Græsted Bibliotek blev til et integreret bibliotek, er der opstået et tæt samarbejde mellem bibliotekarer og lærere. Det betyder, at biblioteket i dag er involveret i alt fra digital dannelse til undervisning i billedbehandling og PowerPoint-præsentationer.

Seneste initiativ til at understøtte skolens undervisning er en forældrecafé, der bliver afholdt én gang om måneden på biblioteket. Her serverer bibliotekets ansatte forældre, hvis børn har brug for ekstra støtte.

- Meningen med forældrecaféen er, at forældre kan komme og få hjælp til at finde materialer, hvad enten deres børn har brug for hjælp til stavning, matematik eller noget tredje, fortæller bibliotekar Avijaja Linnet. Hun mener, at det er vigtigt, at bibliotekets ansatte på den måde bakker

op om den undervisning, der finder sted i folkeskolen.

- Som bibliotekar har jeg et stort materialekendskab og ved, hvilke muligheder og digitale ressourcer der findes til børn, der trænger til ekstra støtte. Den opgave har lærerne ikke altid tid til at hjælpe forældrene med.

Avijaja Linnet mener samtidig, at en anden vigtig brik i samarbejdet mellem bibliotek og folkeskole er at få skabt et større kendskab til de mange licenser, kommunerne betaler for, men som ikke bruges ofte nok. På Græsted Bibliotek har man gjort meget ud af at skaffe et overblik over de licenser, man har, og formidle det videre.

- Før biblioteket fik dem samlet og lagt ud på hjemmesiden, var der ikke viden om, hvilke der lå, hvornår der kom nye til, og hvornår andre udløb.

Men det er der nu, og det er lærerne glade for, siger hun.

DET UFORMELLE FUNGERER HOS OS

Bibliotekschef i Gribskov Kommune, Vibeke Steen, mener, at en af bibliotekets vigtigste opgaver er læring. Hun har derfor heller ingen betænkeligheder ved, at bibliotekarer påtager sig en rolle i arbejdet med at styrke elevernes kompetencer.

- Når det for eksempel kommer til problematikken med læsesvage børn, ved vi, hvilke lydbøger og hjælpeværktøjer der er at finde. Og lærerne har ikke tid til eller mulighed for at afholde et åbent tilbud, som vi gør med vores forældrecaféer.

Selve samarbejdet mellem lærere, bibliotekarer og skolebibliotekarer på Græsted Bibliotek har ifølge Vibeke Steen udviklet sig naturligt over længere tid og er i dag præget af at fungere meget uformelt. Det ses også

på selve indretningen af biblioteket, hvor personalet spiser deres frokost ved et stort bord midt i biblioteket, og hvor lærerne fra skolen, der ligger lige overfor, kan sætte sig ned og få en kop kaffe og en snak med bibliotekets medarbejdere.

- Alene rammerne gør jo, at vi her på biblioteket er meget tilgængelige. Vi har ikke noget pauserum. Det betyder også, at lærerne typisk bare kommer over og spørger om hjælp, hvis de har brug for det, fortæller Avijaja Linnet.

Udover at biblioteket har holdt et par informationsmøder, hvor bibliotekets medarbejdere har fortalt lærerne, hvad de kan tilbyde dem, er der ingen faste møder eller samarbejdsaftaler. Og det er sådan, det skal være, mener Vibeke Steen.

- De økonomiske rammer er nedfældet på papir, og resten sker i et samarbejde, hvor der selvfølgelig er nog-

le spilleregler – for eksempel, er det vigtigt, at bibliotekarerne i god tid får at vide, hvilke forløb de skal støtte op omkring, siger Vibeke Steen.

VI HYTTER IKKE VORES FAGGRÆNSER

Foruden de uformelle rammer mener Vibeke Steen, at en anden årsag til succesen med samarbejdet mellem bibliotek og folkeskole er det interne samarbejde på biblioteket, hvor flere faggrupper er repræsenteret blandt de syv ansatte: Udover to bibliotekarer, er der ansat to skolebibliotekarer, to pædagoger og en journalist.

- Det har bidraget til samarbejdet, fordi vi er åbne overfor hinandens kompetencer og respekterer dem, samtidig med at vi er villige til at lære af hinanden. Så vi hytter ikke vores faggrænser, siger hun.

Avijaja Linnet er enig, men tror ikke, at hun nogensinde kommer til at se sig selv som underviser.

KORT OM FORÆLDRECAFÉEN

Målet med cafeen er at give forældre inspiration til højtlesning, vejledning til barnets frilæsning, introduktion til skolens og kommunens licenser og vejledning, hvis barnet for eksempel har svært ved at læse.

Forældrecafeen afholdes en gang om måneden fra klokken 17 til 19 på bibliotekerne i Gribskov Kommune.

Cafeen er for forældre, men børn må gerne komme med.

- Som bibliotekar kan jeg understøtte undervisningen, men jeg kan ikke overtage den. Som jeg ser det, vil det altid være sådan, at bibliotekarens rolle er at yde hjælp til selvhjælp.

POPUP-EKSPERIMENTARIUM MED FOKUS PÅ DET BREDE SAMARBEJDE

Vesthimmerlands Biblioteker har taget initiativ til et samarbejde mellem lærere, forskere og bibliotekarer. Formålet er at finde en metode til at undervise folkeskoleelever i digital dannelse.

Af Jo Brand

Til efteråret 2014 er Vesthimmerlands Biblioteker klar med et PopUp-Eksperimentarium: Et eksperimenterium, som nemt kan stilles op på kommunes folkeskoler, og som rummer mulighed for, at eleverne kan prøve kræfter med en række aktiviteter, der kan øge deres digitale dannelse. Kulturstyrelsen støtter projektet.

BIBLIOTEKET KOMMER TIL SKOLERNE

Idéen til PopUpEksperimentariet er opstået på baggrund af et møde med skolelederne. Bibliotekar og projektleder på projektet, Jette Ninette Olsen beskriver forløbet.

- Vi var til et skoleledermøde, hvor alle skoleledere i kommunen var samlet. Her fortalte vi, hvad vi kunne tilbyde, og skolelederne fortalte, hvad de havde brug for. Én af de ting, vi fandt ud af, var, at det var vigtigt for dem, at biblioteket kommer til skolerne i stedet for, at skolerne kommer til biblioteket. De skoler, der ligger uden for byerne, kan ikke bruge flere timer på transport, siger Jette Ninette Olsen. Skolernes behov

blev en af årsagerne til, at biblioteket kom på ideen med PopUpEksperimentariet. Samtidig er et eksperimenterium et rum, der giver nogle andre muligheder for læring end klasselokalet.

- Det kommer til at se helt anderledes ud med andre lyde, lys og farver, hvilket udfordrer eleverne på kreative måder, der både appellerer til hovedet, kroppen og sanserne, fortæller Jette Ninette Olsen.

Projektmedarbejder og bibliotekar Brian Stephansen mener også, at netop det, at undervisningen kommer til at foregå i et andet rum, er en styrke i sig selv.

- Som jeg fornemmer det, handler megen undervisning i digital dannelse i dag om at bænke eleverne og bede dem om at høre efter. Men det vil vi gerne vende på hovedet, så læringen i stedet bliver leget ind, siger han og fortæller, at man kan forestille sig, at PopUpEksperimentariet kommer til at rumme ti aktiviteter, som bibliotekarerne står for at facilitere.

BREDT SAMARBEJDE ER EN KLAR FORDEL

Vesthimmerlands Kommune har etableret et bredt samarbejde omkring projektet, der udvikles i samarbejde med to forskere fra Det Informationsvidenskabelige Akademi under Københavns Universitet, undervisere og lærerstuderende fra VIA University College i Skive samt to skoler, der er villige til at agere prøveklude. Derudover får biblioteket to kandidatstuderende fra IVA, hvoraf den ene har en baggrund som pædagog og den anden som lærer, der begge vil være tilknyttet projektet. Og det brede samarbejde er en klar fordel, mener Brian Stephansen.

- Udover at vi får en masse viden på feltet, betyder samarbejdet, at vi får defineret vores rolle som bibliotek i forbindelse med undervisningen i digital dannelse. Når det kommer til at agere på nettet, ligger det lige til højrebænet for os som bibliotekarer. Vi er uddannet inden for et felt, der har et ben i digital dannelse, siger Brian Stephansen.

Bibliotekar og projektleder på projektet, Jette Ninette Olsen er enig.

- Vi ved en masse om søgning og kildekritik og kan lære eleverne alt, fra hvor de finder de bedste artikler over digitale fodspor til konsekvenserne ved cybermobning. På den måde er vores uddannelse et supplement til lærernes, siger hun og understreger, at rammerne for samarbejdet er nogle, der skal udvikles i fællesskab. Selvom vi ikke er uddannet lærere, kan vi godt undervise – som der også er lagt op til i skolereformen. Men det bliver undervisning på en anden måde.

SAMARBEJDE HAR EFFEKT

En af de forskere, der er knyttet til projektet, er lektor og ph.d. i kulturformidling på IVA, Helene Høyrup, og hun er ikke i tvivl om, at samarbejde er helt nødvendigt, hvis det skal lykkes at løfte den opgave, det er, at uddanne eleverne i digital dannelse.

- Vi har et nyt digitalt paradigme, så der er behov for samarbejde. Og vi tænker jo meget på, hvordan man kan få digital dannelse og informationskompetencer integreret i uddannelserne – fra folkeskole- til ph.d.-niveau, siger hun og uddyber:

- Der er brug for at finde ud af, hvordan vi kan lave et samspil mellem informationsprofessionelle og undervisere, så undervisningen i digital dannelse bliver løftet til et højere

niveau, siger hun, der ikke mener, at man kan lægge hele opgaven på en faggruppe, som for eksempel skolebibliotekarerne.

- Som det ser ud nu, er der en tendens til at skubbe ansvaret for den digitale dannelse over på underviserne, men er det ikke for meget at forlange? Forskningen har i hvert fald vist, at hvis der ikke er samarbejde mellem de forskellige faggrupper, lærer eleverne for lidt, siger hun, og fortæller, at det, der blandt andet kan ske, er, at der opstår en »copy-paste«-kultur, hvor eleverne i al for høj grad ukritisk kopierer og gør brug af tekster fra Google. – Det betyder, at refleksionen ofte mangler, siger hun.

DIGITAL DANNELSE PÅ TRE NIVEAUER

Helene Høyrup ser gerne, at PopUpEksperimentariet kommer til at rumme digital dannelse på tre niveauer. Det skal både omhandle måden, vi bruger de digitale muligheder på i forhold til medborgerskab, måden vi tilegner os viden på, og den betydning digitaliseringen har for os som mennesker. Når det gælder de konkrete aktiviteter, har hun en række idéer.

- I forbindelse med kildekritik, kunne man blandt andet bede eleverne undersøge et kontroversielt emne som overvægt og evaluere de infor-

mationer de finder ud fra forskellige spørgsmål. Hvordan ses det i social sammenhænge? Hvilke kilder skubber skylden over på individet? Er der magtstrukturer, der er med til at skabe overvægt? Det er afgørende, at eleverne på den måde kan være kildekritiske, siger hun.

- Projektet vil arbejde med digital dannelse mellem de uformelle og formelle læreprocesser. Der sker en masse læring i de uformelle rammer f.eks. på de sociale medier, som man kan bruge. En idé kunne være, at eleverne inddrager fanfiktion i skriveprocesser. En anden kan være, at de i forbindelse med en opgaveløsning skal gøre brug af fælles viden i samarbejde med børn og unge over hele verden, siger hun.

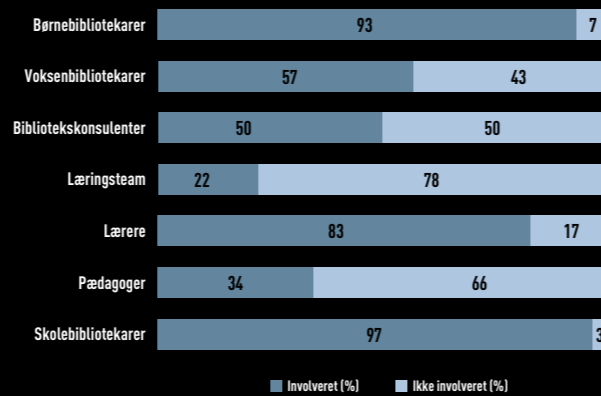
Mulighederne i PopUpEksperimentariet er stadig helt åbne, men målet er at begynde at afprøve de forskellige aktiviteter af i løbet af foråret og for alvor gå i gang ude på skolerne til efteråret. Når opskriften fungerer, skal den deles med andre.

- Det endelige mål er at udvikle et koncept, som andre – særligt små – biblioteker nemt kan bruge, når de vil etablere et godt samarbejde med folkeskolen omkring digital dannelse, afslutter Jette Ninette Olsen.

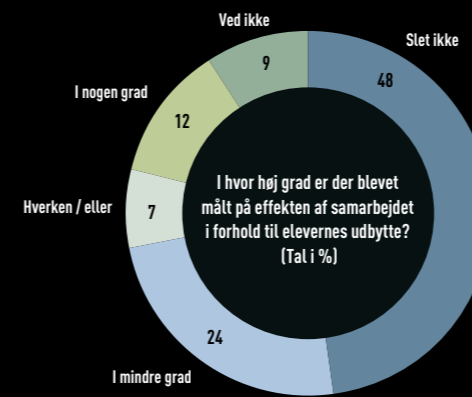
BIBLIOTEKS-CHEFER OM SAMARBEJDET

AKTØRER

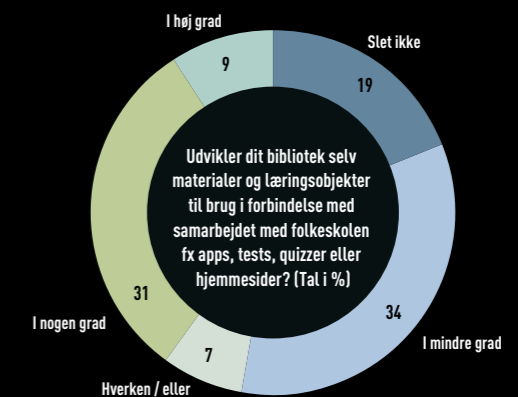
Hvilke aktører er involveret i samarbejdet?

EFFEKT MÅLING

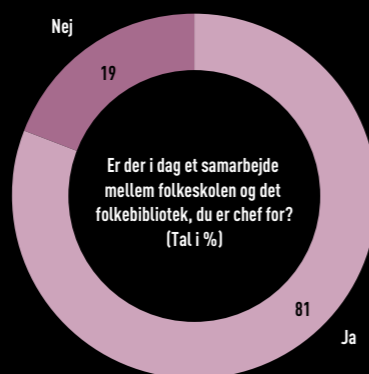
MATERIALER & LÆRINGSOBJEKTER

KOBLING TIL UNDERVISNING

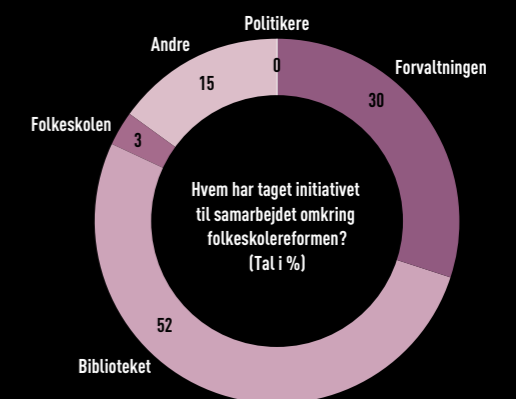
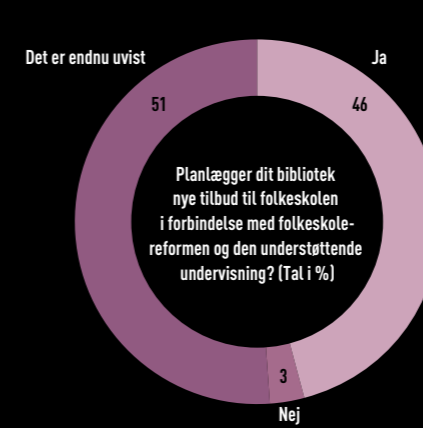
SAMARBEJDE

BIBLIOTEKSPOLITIK

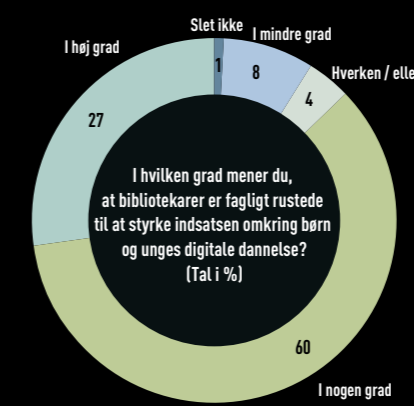
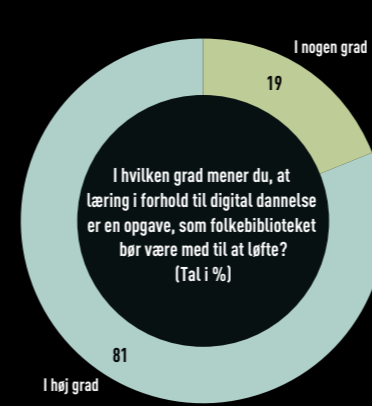
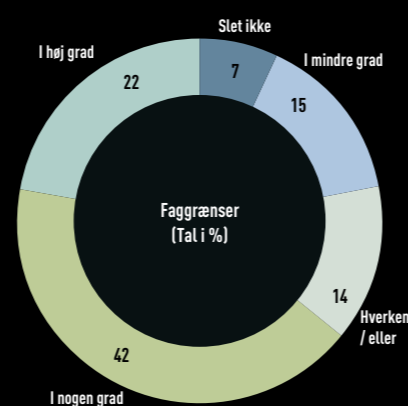
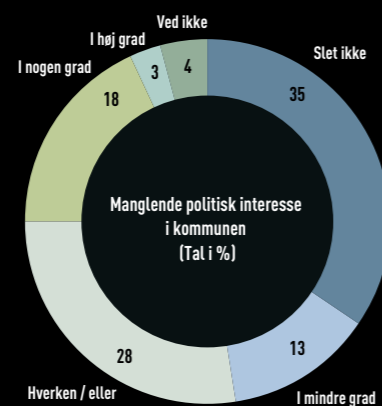

FOLKESKOLE-REFORMEN

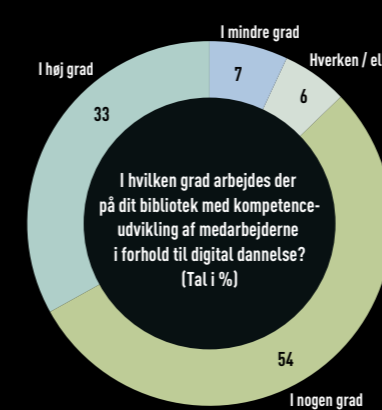
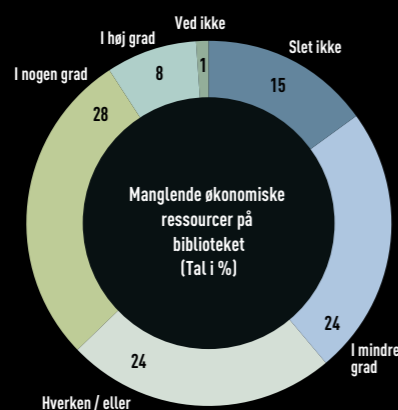

FORHINDRINGER

I hvilken grad vurderer du, at følgende faktorer er en forhindring for et tættere samarbejde mellem folkebiblioteket og folkeskolen?

DIGITAL DANNELSE

ET TÆTTERE SAMARBEJDE ER VEJEN FREM

Der er bred enighed om, at der er et potentiale i at samle de pædagogiske og de informationsvidenskabelige kompetencer i en fælles indsats for børnene. Men hvorfor er det alligevel så svært at komme i gang? Er tiden mere moden nu end tidligere? Og skal der sættes formelle rammer op for et samarbejde?

Bibliotekarforbundet har spurgt en håndfuld centrale interessenter og aktører om udfordringer, gevinster og muligheder.

MICHEL STEEN-HANSEN

Direktør i Danmarks Biblioteksforening

Med folkeskolereformen er der lagt op til, at folkeskolen i højere grad skal inddrage eksterne samarbejdspartnere i undervisningen. Hvad mener du, folkebibliotekerne kan bidrage med?

- Folkebiblioteket befinder sig i en unik situation og har en unik rolle i forhold til, at vi lever i et samfund, som bliver stadigt mere digitalt. På den ene side er kilder lettere tilgængelige, og informationssøgning er blevet nemmere, men på den anden side får vi også et uoverskueligt mylder af svar, når vi vil finde oplysninger. I den sammenhæng mener jeg, at bibliotekerne kan bidrage med det, som de gør bedst. De kan stille informationsspecialister til rådighed, både fysiske og virtuelle og det kan både lærere og elever nyde godt af. Samtidig kan biblioteket være den institution, der indgår som en fast del af den projektorienterede undervisning.

Mener du, at folkebibliotekerne har en rolle at spille i forhold til børn og unges digitale dannelse?

- Opgaven omkring digital dannelse bliver en af de største udfordringer for lærerne i den kommende tid. Der ligger en stor demokratisk opgave i at lære børn og unge om, hvordan man bruger de sociale medier, hvordan det er klogt og mindre klogt at opføre sig på nettet, og hvorfor man ikke altid får de samme søgeresultater, når man søger på Google. Men for at løfte den opgave kræver det, at man kan forholde sig til det og har specialiseret sig i, hvad det er,

der er i spil, og det kan bibliotekerne og bibliotekarerne. Det er i det hele taget en udfordring for os som mennesker, at teknologien på den ene side hjælper os, og på den anden side udfordrer den måde, vi tilegner os viden på. Det skal vi forholde os til, og der kan bibliotekerne og skolen sammen bidrage til at forme kompetente unge, demokratiske mennesker.

Hvor ser du de største gevinster eller potentialer ved at etablere et tættere samarbejde?

- Den største gevinst ligger hos eleverne, som vil blive bedre i stand til at håndtere den digitale verden. Folkebibliotekerne har i mange år arbejdet på at få en mere central plads i forhold til folkeskolen, men det er hidtil ikke lykkedes så godt. Nu er der kommet en skolereform, som gør, at der er et nyt fokus på en fælles indsats. Det vil også på lang sigt være en gevinst for demokratiet, hvis det kan lykkes at knytte to så store folkeinstitutioner bedre sammen.

Hvad er de største udfordringer ved et tættere samarbejde?

- Den største udfordring er den måde, reformen er blevet til på, og det store sår, som nu skal hele på skolerne, og de udfordringer, de har med at implementere reformen. Vi skal passe på med at tro, at skolen forandres fra den ene dag til den anden. Derfor er det også vigtigt, at flere institutioner trækker på samme hammel i forhold til de større opgaver, og vi tænker det i lokal kontekst.

Hvordan kan I som forening bidrage til at løse disse udfordringer?

- Styrken ved Danmarks Biblioteksforening er, at vi har både kommunalpolitikere og fagfolkene med. Jeg mener, det er vigtigt at have politikerne med, så de kan sætte mål op for, hvad det er, vi gerne vil have, at eleverne lærer og sætte lokale rammer og krav til samarbejdet. Helt konkret, så er det vores opgave at drøfte og temasætte.

Mener du, at samarbejdet primært skal være uformelt og bæres frem af personlige relationer, eller er der behov for mere formaliserede rammer?

- Musikskolerne er som de eneste skrevet ind i reformen, og derfor skal man kigge på, hvilke øvrige lokale institutioner der kan sættes i spil i forhold til de behov, der er i den enkelte kommune. Bibliotekerne kan skæve til andre kulturområder og lære af den måde, museerne eksempelvis driver skoletjenester på. Man skal lokalt dagsordensætte, hvad behovet er på de forskellige folkeskoler, men jeg mener, at man lokalpolitisk skal lave udviklingsplaner på området. Det skal ikke være båret af personrelationer alene.

MOGENS VESTERGAARD

Formand for Bibliotekschefforeningen

Med folkeskolereformen er der lagt op til, at folkeskolen i højere grad skal inddrage eksterne samarbejdspartnere i undervisningen. Hvad mener du, folkebibliotekerne kan bidrage med?

- Jeg synes, der kunne være et tættere samarbejde, hvor digital dannelse kommer i spil som en del af undervisningen. Og så er det jo også en mulighed, at skolen kunne bevæge sig ud af sin hule og se verden på en anden måde. Hvis det skal være et partnerskab, skal der være noget til begge sider. Folkebibliotekerne kan supplere undervisningen i folkeskolen, og omvendt ved skolen meget om pædagogik, som bibliotekerne godt kan lære noget af.

Mener du, at folkebibliotekerne har en rolle at spille i forhold til børn og unges digitale dannelse?

- Folkebibliotekerne skal spille en stor rolle og gøre det jo allerede og har længe arbejdet systematisk med området. Derfor er folkebiblioteket langt fremme på det digitale felt – det gælder det vi stiller til rådighed, undervisning i it-færdigheder og informationskompetence. Det skal vi blive ved med at udbygge, gerne sammen med skolen.

Hvor ser du de største gevinster eller potentialer ved at etablere et tættere samarbejde?

- Forhåbentlig får vi nogle bedre resultater i PISA-undersøgelserne, for det handler jo om, at børnene i sidste ende bliver klogere. Jeg mener, at der må kunne komme meget mere

ud af det kryds, der er imellem den formaliserede læring, skolen leverer, og den uformelle læring, folkebiblioteket leverer. Hvis alle parter er åbne over for det og er enige om formålet, kan der springe nye muligheder ud af det – også muligheder, som inddrager forældrene i langt højere grad.

Hvad er de største udfordringer ved et tættere samarbejde?

- Det er kulturforskelle. På Roskilde Bibliotekerne har vi et stærkt partnerskab med Roskilde Museum, men det samarbejde har også vist os, at selvom vi er to kulturinstitutioner, repræsenterer vi to vidt forskellige måder at gribe kulturformidling an på. Der vil også altid være forhistorier, når man indleder et samarbejde, og derfor er man nødt til at rydde tavlen og gøre sig parat til at nå et nyt sted hen. Det tager tid, og i forvejen er skolen presset, så den største udfordring er tålmodighed. Det kommer ikke til at ske over night.

Hvordan kan I som forening bidrage til at løse disse udfordringer?

- Vi kan som bibliotekschefer gå åbent til det og finde mulighederne. Vi skal være parate til at udvikle os, uden at sælge ud af bibliotekstanken. Eksempelvis har museumsområdet lavet en skoletjeneste, som vi som biblioteker måske godt kunne koble os på, således at der opstår en trekant, der drejer sig både om fagligt indhold, informationskompetencer og pædagogik.

Der har tidligere været fokus på muligheden for et tættere samarbejde mellem folkeskolen og folkebiblioteket. Hvorfor er det relevant at diskutere igen?

- Førhen drejede det sig om mursten og ledelse. Det har været en fagkamp. Med folkeskolereformen omdefinerer man skolebiblioteket til at være et pædagogisk læringscenter, og med det tager man et skridt væk fra fagkampen, fordi man giver læringscenteret en ny rolle. I bund og grund handler det om at udnytte de kvaliteter, institutionerne hver især har, bedst muligt.

Mener du, at samarbejdet primært skal være uformelt og bæres frem af personlige relationer, eller er der behov for mere formaliserede rammer?

- Det første skridt er at sætte sig ned og tale sammen, og det sker i en uformel kontekst. Derefter må det afhænge af, hvad det er, man vil, om der er behov for at formalisere eller ej. Men jeg er skeptisk over for store forkromede løsninger, for det handler om kultur, og derfor er man tit nødt til at tage et skridt ad gangen.

EIK MØLLER

Formand for Børne- og Kulturchefforeningen

Med folkeskolereformen er der lagt op til, at folkeskolen i højere grad skal inddrage eksterne samarbejdspartnere i undervisningen. Hvad mener du, folkebibliotekerne kan bidrage med?

- Folkebibliotekerne har udviklet sig til mere at være kulturcentre og formidlere end egentlige biblioteker. Selvfølgelig er der stadig en kerneopgave, som bibliotekerne løser, men der, hvor de kan bidrage med noget nyt, er, at de har andre rum og andre kompetencer, end dem der findes i folkeskolen. Ved et tættere samarbejde vil vi få udvidet mulighederne for at vise børn, hvad kultur- og vidensformidling er, og det skal vi benytte os af.

Mener du, at folkebibliotekerne har en rolle at spille i forhold til børn og unges digitale dannelse?

- Mange børn og unge tror i dag, at alt, hvad de finder på Facebook, er sandhed, og det er dybt bekymrende. Derfor har vi brug for folk, som har specialiseret sig i vidensformidling, søgning, og kildekritik og har evnen til at gennemskue det, der foregår digitalt, og det kan bibliotekerne. Samtidig tror jeg, at det er vigtigt, at vi på dette område får forældrene med, for de er i endnu højere grad end børnene fremmedgjorte i forhold til sociale medier.

Hvor ser du de største gevinster eller potentialer ved at etablere et tættere samarbejde?

- Den største gevinst vil være de bibliotekariske kompetencer, som børn og unge vil møde i forskellige typer af processer og læringsforløb. Bibliotekerne har vidensformidling som kerne-

ydelse og er uddannet til at formidle på en anden måde end i folkeskolen. Det betyder, at de kan være med til at vække børnenes nysgerrighed omkring læring på en ny måde. Samtidig kan de tilbyde læring i nogle andre miljøer end dem, der tilbydes i folkeskolen. På biblioteket kan børnene gå på opdagelse og få åbnet øjnene for en ny måde at lære på og opleve på.

Hvad er de største udfordringer ved et tættere samarbejde?

- Mange steder er der en stor geografisk udfordring. Alle de gode intentioner til trods, ender et besøg på biblioteket ofte i lavpraktik og bøvler for skolerne, fordi biblioteket ligger for langt væk. Samtidig er der også den udfordring, at bibliotekerne tidligere var indtænkt i andre sammenhænge, så man har valgt et andet fokus end et tæt samarbejde med folkeskolen. Og så er det jo altid svært med tværfaglighed. Det at vænne sig til at bruge hinanden, det at skolerne får inviteret bibliotekerne indenfor og omvendt. Det er sværere, end det lyder.

Hvordan kan I som forening bidrage til at løse disse udfordringer?

- Vi gør det i Børne- og Kulturchefforeningen, at vi benytter os af, at vi både er en børne- og kulturchefforening. Vi har gennem den senere tid haft en voldsom offensiv på kulturområdet, fordi det er vigtigt at få det tænkt med ind fra start i de processer, der foregår omkring folkeskolen i øjeblikket. Det vil være vanskeligt at få det med senere, så derfor er det lige præcis nu, vi skal tage diskussionen.

Der har tidligere været fokus på muligheden for et tættere samarbejde mellem folkeskolen og folkebiblioteket. Hvorfor er det relevant at diskutere igen?

- Hvis ikke det sker nu, så sker det ikke. Så det skal vi lykkes med nu. Jeg tror, der er et stykke vej, før de forskellige fagligheder lærer at gøre brug af hinanden. Jeg tror, at folkebiblioteket og i øvrigt alle andre institutioner, som gerne vil samarbejde med folkeskolen, skal være mere op-søgende og inviterende. Bibliotekslederne skal sætte sig ind i, hvilke krav og mål, den nye reform stiller til folkeskolen og forskellige alderstrin, så bibliotekerne kan tilbyde sig lidt mere specifikt. Jo mere konkrete tilbuddene er, jo lettere vil det blive at samarbejde.

Mener du, at samarbejdet primært skal være uformelt og bæres frem af personlige relationer, eller er der behov for mere formaliserede rammer?

- Det er der meget forskellige opfattelser af. I nogle kommuner er man meget langt med samarbejder, i andre skal man først til at tage hul på det. Nogle vil sige, at hvis vi ikke formaliserer det, lykkes det ikke, andre vil sige, at hvis vi skal til at holde møder og lave regler om alt, så kommer vi aldrig til at arbejde rigtigt med det. I Børne- og Kulturchefforeningen vil vi ikke anbefale nogen bestemt måde at strukturere samarbejdet på, men opfordre til, at man gør det på en relevant måde i forhold til opgaven.

Med folkeskolereformen er der lagt op til, at folkeskolen i højere grad skal inddrage eksterne samarbejdspartnere i undervisningen. Hvad mener du, folkebibliotekerne kan bidrage med?

- Lærerne og bibliotekerne har forskellige kompetencer, som supplerer hinanden. Lærerne kan undervise og har viden om pædagogik, og bibliotekerne har viden om informationssøgning. Gennem de senere år er informationssøgning rykket ind i folkeskolen på en ny måde. Når man tidligere arbejdede med informationssøgning, havde læreren gjort det hele i forvejen, eller også gik man i samlet flok på biblioteket og fik hjælp der. Nu er det første, der sker, at man laver en Google-søgning. Det er fint nok, men det, bibliotekaren kan hjælpe med, er at kvalificere søgningen. For ikke alle søgninger er lige gode.

Mener du, at folkebibliotekerne har en rolle at spille i forhold til børn og unges digitale dannelse?

- Ja, det synes jeg bestemt, men jeg mener ikke, at det alene er folkebibliotekernes ansvar. Folkebibliotekernes arbejde med dette mangler at blive understøttet af visionære politikere, som forstår, hvad det er for et digitalt samfund, vi lever i. Det gælder både for bibliotekerne og skolen. Mange af de politiske beslutninger, der træffes omkring digital dannelse, er efter min mening til grin. Midt i en digital informationsrevolution diskuterer politikerne for eksempel en ny radiokanal. Det afspejler jo ikke behovet. Hvorfor sætter man ikke i stedet projekter i gang, hvor man gør al den litteratur,

som er uden copyright, tilgængelig på nettet? Det kunne folkebibliotekerne stå i spidsen for, og det ville være en indsats, som understøtter skolens behov og bibliotekernes arbejde med det digitale. Det, der foregår i dag, er lappeløsninger med apps og lignende, men der mangler en koordineret indsats, som ikke er tilfældig.

Hvad er de største udfordringer ved et tættere samarbejde?

- Det er først og fremmest at etablere samarbejdet og lære hinanden at kende. Desuden har bibliotekaren ikke så mange timer at bruge på det, og er der ikke nødvendigvis, når der er brug for det. Trods gode intentioner er Google-løsningen ofte den nemmeste i dagligdagen.

Hvordan kan I på IVA og i forskningsmiljøet bidrage til at sætte fokus på et tættere samarbejde?

- På IVA er vi også i en proces, hvor vi skal lære, hvad vi skal gøre med dette nye område, som vi synes er vigtigt. Bibliotekaruddannelsen har forandret sig med lynets hast de senere år, og det, at den har ændret titel til informationsvidenskab og kulturformidling, er ikke tilfældigt. I dag er der på uddannelsen stort fokus på informationssøgning, medieteorier og kulturformidling på en helt anden måde end tidligere, så de kandidater, der kommer ud, er meget mere gearret mod moderne informationsteknologi, og kan tage hånd om den og udvikle den.

Der har tidligere været fokus på muligheden for et tættere samarbejde mellem folkeskolen og folkebiblioteket. Hvorfor er det relevant at diskutere igen?

- Behovet for søgning er helt anderledes i dag, og behovet for at kvalificere søgning har også ændret sig. Hidtil har bibliotekerne forklaret, hvordan man finder materialerne, men fordi søgning er rykket ind i den almindelige hverdag og er noget, vi alle sammen gør hele tiden, er der også brug for en tidlig indsats, hvor man forholder sig til den rolle, informationssøgning har i det daglige.

Mener du, at samarbejdet primært skal være uformelt og bæres frem af personlige relationer, eller er der behov for mere formaliserede rammer?

- Jeg mener, at hvis man har formaliserede rammer, så fungerer det uformelle som regel også bedre. Hvis man bare lader det være uformelt, så mødes man aldrig. Det bliver i hvert fald meget tilfældigt, og det er grunden til, at samarbejdet nogle steder ikke kommer i gang. Typisk går det sådan, at alle synes, det er en god ide, men så bliver det hverdag, og så er der ikke tid. Hvis man i stedet får at vide, at man skal mødes og tale om det, så skaber mødet nogle grunde til at være sammen, nedsætte udvalg og komme i gang. Det uformelle løber for nemt ud i sandet – og så er der selvfølgelig alle undtagelserne, der bekræfter reglen.

BIRGITTE REINDEL

Formand for Danmarks Skolebibliotekarere

Med folkeskolereformen er der lagt op til, at folkeskolen i højere grad skal inddrage eksterne samarbejdspartnere i undervisningen. Hvad mener du, folkebibliotekerne kan bidrage med?

- For mig er der ikke så meget nyt i at samarbejde. Jeg har arbejdet i kommuner, hvor der har været rigtig meget samarbejde. Mange steder kan man bygge videre på det, der foregår i forvejen, og eventuelt bygge nye ting på.

Mener du, at folkebibliotekerne har en rolle at spille i forhold til børn og unges digitale dannelse?

- Der er mange steder, hvor skolebibliotekarere og it-vejledere har helt styr på det. Andre steder er der brug for inspiration for eksempel omkring projektopgaver i forhold til ophavsret, søgning osv. Men jeg har i nogle tilfælde oplevet, at det var folkebiblioteket, der var forbeholdent i forhold til at undervise og indgå i en mere forpligtende relation omkring dette. Man kan ikke bare som skole forvente, at det der med digital dannelse, det tager folkebiblioteket sig af, for sådan er det ikke alle steder. Folkebibliotekerne laver et åbent tilbud, og det er fint, men måske ikke nok. Man må se at få talt sammen og finde ud af, hvad man kan hjælpe hinanden med på dette område.

Hvor ser du de største gevinster eller potentialer ved at etablere et tættere samarbejde?

- Det er altid inspirerende at samarbejde med mennesker, der har nogle andre briller på end én selv. Verden bliver større, og man får nye idéer.

Folkebibliotekerne har også i nogle kommuner nogle andre faciliteter, end folkeskolen har. Det kan blive en gevinst. Og så er der det med ressourcerne. Nogle gange har folkebibliotekerne lidt mere at gøre godt med økonomisk og er bedre til at søge midler til projekter. Og så kan folkebibliotekarere nogle gange nå noget af alt det, som lærerne og skolebibliotekarere ikke når at få gjort noget ved, selvom de gerne vil.

Hvad er de største udfordringer ved et tættere samarbejde?

- Det er, hvis man ikke er vant til at arbejde sammen, for så er der nogle forbehold, fordi man ikke kender hinanden. Men i langt de fleste tilfælde forsvinder de, når man mødes. For folkebibliotekerne kan jeg forestille mig, at det vil være meget anderledes at skulle samarbejde med en folkeskole, som bliver meget mere målstyret end hidtil. Det skal folkebibliotekerne forholde sig til, når de udarbejder deres tilbud.

Hvordan kan I som forening bidrage til at løse disse udfordringer?

- Mit indtryk er, at det forholder sig meget forskelligt fra kommune til kommune, hvor stort behovet er, for at vi gør noget. I de fleste af de kommuner, jeg har arbejdet i, har der været fuld knald på samarbejdet. De steder, hvor det halter, handler det ofte om økonomi. Når pengene er der, kan det sagtens lade sig gøre. Og vi er helt med som forening. Vi vil det gerne.

Mener du, at samarbejdet primært skal være uformelt og bæres frem af personlige relationer, eller er

der behov for mere formaliserede rammer?

- Rammer er altid fint, hvis det er svært at få etableret et samarbejde. Det er ofte også sådan, man kan få sat tid af til det. Med skolereformen bliver det et vilkår for lærerne, at de skal befinde sig på skolen meget mere, men de får alligevel sværere ved at mødes med eksterne samarbejdspartnere, fordi deres arbejdstid nu slutter kl. 15.30. På den måde vil det måske være fint med rammer, så man kan få et samarbejde bygget ind i skoledagen.

JØRGEN MANDRUP NIELSEN

Næstformand for Skolelederforeningen

Med folkeskolereformen er der lagt op til, at folkeskolen i højere grad skal inddrage eksterne samarbejdspartnere i undervisningen. Hvad mener du, folkebibliotekerne kan bidrage med?

- De kan absolut bidrage på linje med mange andre aktører i lokalsamfundet. I øjeblikket omdannes mange skolebiblioteker til pædagogiske læringscentre, hvor man samler resourcepersoner omkring undervisningen og læringen: Læringscenteret bliver skolens pædagogiske kraftcenter, som blandt andet kan medvirke til at realisere den åbne skole og være bindeled til omverdenen. Det er i den kontekst, folkebibliotekerne kan bidrage, fordi de er noget mere og noget andet end det pædagogiske læringscenter.

Mener du, at folkebibliotekerne har en rolle at spille i forhold til børn og unges digitale dannelse?

- Vi har alle sammen et ansvar i forhold til digital dannelse, og hvis vi kan samarbejde om det, er det fornuftigt. Det bliver en vigtig opgave for skolen at løfte dette område, og der arbejdes allerede meget med det, for det er kompetencer, som skolen skal besidde. Men jeg mener bestemt, at bibliotekarere med deres tankegods kan bidrage til den store demokratiske opgave, der ligger i forlængelse af digital dannelse.

Hvor ser du de største gevinster eller potentialer ved at etablere et tættere samarbejde?

- Jeg mener, at folkeskolereformen og idéerne om den åbne skole er en kolossal gevinst, fordi skolen bliver mere og andet end skole. Det bliver

et sted, hvor man hiver viden ind fra lokalområdet – blandt andet fra bibliotekerne. Det, der kommer fokus på i årene fremover, er børnenes læring, og jo flere interessenter, der er omkring opgaven med børns læring, jo bedre. Jeg vil anbefale bibliotekarere at være offensive i forhold til at vise, hvad de kan bidrage med i den sammenhæng.

Hvad er de største udfordringer ved et tættere samarbejde?

- Den største udfordring er, at det er to forskellige grupper, der mødes. Bibliotekarere og lærere har traditionelt set forskellige opgaver, og nu skal de præcisere, hvad det er for et fagligt projekt, de kan være sammen om. Fremover vil det være det enkelte barns læring, der er i fokus, og det er en kerneopgave for begge fagligheder. Så med respekt for hinandens forskellighed, tror jeg, man kan etablere et godt samarbejde.

Hvordan kan I som forening bidrage til at løse disse udfordringer?

- Vi kan i Skolelederforeningen være med til at udfolde begrebet omkring den åbne skole og opsamle de gode eksempler på, hvordan den bliver en realitet. Man skal huske på, at der i skolen er meget drift og mange processer, som bare skal køre. Det skal man være opmærksom på, når man arbejder med et begreb som den åbne skole og vil etablere nye samarbejder.

Mener du, at samarbejdet primært skal være uformelt og bæres frem af personlige relationer, eller er der behov for mere formaliserede rammer?

KOLOFON

UDGIVER

BIBLIOTEKARFORBUNDET
Lindevangs Allé 2
2000 Frederiksberg
Tlf: 38 88 22 33
E-mail: bf@bf.dk
Hjemmeside: www.bf.dk

REDAKTION

REDAKTØRER: Anna Langhorn & Anette Lerche
JOURNALIST: Jo Brand
FOTO: Jakob Boserup

DESIGN & PRODUKTION

KLS Grafisk Hus A/S